

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก
Sustainable Development of Tourism in the Communities on Western
Songkhla Lake Basin

ชื่อผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. ประมาณ เทพสงเคราะห์
ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (90000)
โทร. 081-2773933
2. ผู้ร่วมวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรินทร์ เทพสงเคราะห์
คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (90000)
โทร. 074-311885

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2550 ถึง 31 ธันวาคม 2550

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนการจัด โปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชน การจำแนกแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งเสริมความรู้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน มีวิธีดำเนินการ โดย เลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการ โดยชุมชนแบบเจาะจงจำนวน 17 แห่ง เพื่อเก็บข้อมูลจากประธานชมรมท่องเที่ยวโดยใช้แบบสัมภาษณ์และข้อมูลการกำหนดตำแหน่งพิกัดในภาคสนาม การเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนจากเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้แบบสำรวจจำนวน 31 แห่ง มีการจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเสริมความรู้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้งการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการพรรณนาการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การจำแนกแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการเสริมความรู้มัคคุเทศก์ชุมชนมีผลการวิจัยดังนี้

1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกมีพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสงขลาประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยว, ชุมชนท่องเที่ยวเกาะยอในอำเภอเมืองสงขลาและชมรมท่องเที่ยวล่องแก่งถ้ำศรีเกษรในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดพัทลุงประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 14 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคะโหมคในอำเภอคะโหมค, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควนขนุน กับ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลน้อยในอำเภอควนขนุน, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกงหราในอำเภอกงหรา, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางแก้วในอำเภอบางแก้ว, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรป่าพะยอมในอำเภอป่าพะยอม, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพัทลุงในอำเภอเมืองพัทลุง, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรศรีบรรพตในอำเภศรีบรรพต, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรป่าบอน, ชุมชนบริการการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชิงอนุรักษ์ทุ่งนารีในอำเภอป่าบอน, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรศรีนครินทร์ในอำเภศรีนครินทร์, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเขาชัยสนในอำเภอเขาชัยสน, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรปากพะยูนในอำเภอปากพะยูนและ กลุ่มภูผาสองทะเลในอำเภอกงหรา มีรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 17 ชุมชนการจัดการให้มีโปรแกรมการท่องเที่ยวจำนวน 13 ชุมชนตามศักยภาพของทรัพยากรแต่ละชุมชน และมีจำนวน 4 ชุมชนไม่ได้จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่แน่นอนแต่จัดเป็นแบบให้การศึกษาเฉพาะเรื่องตามความสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเยี่ยมชม โดยทุกชุมชนมีความต้องการที่จะเสริมสร้างความรู้ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

2. การจำแนกแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่การปกครองท้องถิ่นจำนวน 31 แห่ง รอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกมีการกระจายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจำนวน 63 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมจำนวน 55 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจำนวน 19 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 8 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประเพณีจำนวน 6 แห่ง

3. การเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเสริมความรู้ของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกรวมทั้งพื้นที่โดยรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ต้องการให้มีศูนย์ประสานงานเครือข่ายจากนักวิจัยของสถาบันการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมให้แต่ละชุมชนได้พบกันและร่วมประชุมกับสมาชิกเครือข่ายชุมชนด้านการท่องเที่ยวและจัดให้มีการหมุนเวียนจัดกาท่องเที่ยวตามโปรแกรมการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน ด้านการเสริมความรู้เครือข่ายบุคลากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ระดับดีมากทั้งในด้านบทบาท หน้าที่ และบุคลิกลักษณะของมัคคุเทศก์ชุมชน และการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการศึกษาภาคสนามร่วมกับชุมชนท่องเที่ยวเกาะยอ

Abstract

The objectives of the research were to study the model for development of tourism in the communities on Western Songkhla Lake Basin in terms of tourism programs, classification of tourism attractions, creation of tourism learning network and supplementation of knowledge of tourism management. The sample for the study consisted of 17 community-based tourism sites drawn according to the purposive sampling technique. The data were collected through interviews with chairmen of the tourism groups in the area, the use of GPS for field positioning and 31 surveys of tourism attractions from local government areas through interviews with respective officials, organizing meetings for community-based tourism network to supplement tourism management knowledge and study visits to tourism attractions for exchanging experience on appropriate tourism management model. The data were analyzed and presented using the descriptive analysis of the community-based tourism management, classification of tourism attractions in the local government areas and the supplementation of knowledge of networking for tour guides in community-based tourism. The findings of the study reveal the following.

1. The management of tourism in the communities on the western Songkhla Lake Basin covers two provinces: Songkhla and Phatthalung. Community-based tourism attractions in Songkhla consist of three tourism groups: local fishermen for tourism group and Koh Yor tourism group in Muang District and Srikesorn Cave rafting group in Rattaphoom District. Community-based tourism attractions in Phatthalung consist of 14 groups: agro-tourism group in Tamode District, agro-tourism group and Thale Noi, conservation tourism group in Khuan Khanon District, agro-tourism group in Kongra District, agro-tourism group in Bangkaeo District, agro-tourism group in Paphayom, agro-tourism group in Muang District, agro-tourism group in Sribanphot District, agro-tourism group and Thoong Nari Nai agro-

conservation tourism group in Pabon District, agro-tourism group in Sriharin District, agro-tourism group in Khaochaison District, agro-tourism group in Pakphayoon District and Phupha Song Thale tourism group in Kongra District. Of all the existing groups, 17 communities embrace tourism management models, 13 communities organize tourism programs in line with available resources and 4 communities do not provide tourism programs but the programs are organized haphazardly in accordance with the tourists' requirements. All communities have the objective to provide knowledge on tourism management as a vehicle for development of quality of life of the communities.

2. There are all together 31 tourism attractions in the areas of local governments covering the western Songkhla Lake Basin. All of these can be subcategorized into 61 sites for nature-tourism, 55 sites for art and culture-related tourism, 19 sites for local product-tourism, 8 sites for agro-tourism and 6 sites for custom-related tourism.

3. As for requirements of tourism groups in the western area of Songkhla Lake Basin, it is recommended that a coordinating center for the network of researchers from educational institutes be established to serve as a meeting point for members of community tourism groups. In addition, the center shall serve as a venue for alternate meeting for tourism management of each respective group's tourism program for others to participate. With regard to the supplementation of tourism networking knowledge for tourism personnel, it is agreed that seminars organized for the personnel produced a very good knowledge result for the participants whether in terms of improvement of the tour guide's personality, role, responsibility and exchange of knowledge as a result of the organization of a field study in conjunction with the tourism community of Koh Yor.